MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajain äänenkannattaja – Perustettu 1916
Päätoimittaja Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt Jussi Martikainen, Tiina Taipale

Jos talous näyttää nousun merkkejä, sille täytyy antaa tilaa kasvaa. Savuavalle kokolle on annettava pikkuisen tuulta, niin tuli syttyy.
ILTALEHDEN PÄIVÄN MEILI JUHA SIPILÄLLE

Kaupan merkki tuo kaupalle valtaa

Eräs kauppakilpailun tärkeä kilpailutekijä on kaupan oma merkki. Se on kauppaketjukohtainen tuotemerkki, kuten S-ryhmän Rainbow ja Kotimaista tai K-ryhmän Pirkka.

Merkkejä on erilaisia, ja niiden kilpailu on kovaa. Kaupan merkkien myynti on kasvussa, ja ennustetaan, että joissakin tuoteryhmissä niiden osuus voi nousta jopa 80 prosenttiin.

Tyypillistä kaupan merkille on valmistajan häivyttäminen – joko kokonaan tai osin. Kuluttaja saa nähdä vaivaa selvittääkseen, kuka on valmistaja. Raaka-aineen alkuperä ja jopa valmistusmaa voivat edellyttää salapoliisityötä.

Moni kuluttaja suosii kaupan merkkiä.

Kaupan merkkien asema on viime vuosina merkittävästi vahvistunut. Niiden tuotantotapa – teollisuuden kova kilpailutus, isot volyymit, pienemmät markkinointikulut ja usein logistiikkaedut – mahdollistavat hintaedun suhteessa teollisuuden omiin merkkeihin.

Joillekin kaupan merkeille on myös kyetty luomaan hyvä laatumielikuva. Kun se yhdistyy kilpailukykyiseen hintaan, moni kuluttaja suosii kaupan merkkiä. Pirkka ja Kotimaista ovat tällaisessa asemassa. Kotimaista-merkki vielä viestii kuluttajalle, että tuote on ainakin isolta osin suomalaista työtä.

Kaupan oma merkki ei ole suomalaisen ruokaketjun kannalta vain kielteinen asia. Esimerkiksi Kotimaista-sarja on vahvistanut kotimaisen ruuan asemaa.

Kaupan merkkeihin sisältyy kuitenkin ongelmia. Yksi suurimpia on se, että ne vahvistavat arvoketjussa entisestään kaupan ylivoimaa. Ne vaikuttavat elintarvikevalmistajien ja kaupan suhteeseen, kuten Luonnonvarakeskuksen tutkija Xing Liu on todennut (MT 17.6.).

Erityisen hankalia ne voivat olla teollisuudelle, joka usein mieluiten taistelisi kuluttajien suosiosta omilla merkeillään. Valmistajan asema on vahvempi, jos kuluttaja haluaa sen tuotetta eikä kaupan merkkiä. Esimerkiksi Valio on panostanut omaan brändiinsä ja tuotekehitykseen, ja taistelee markkinaosuuksista nimenomaan niiden avulla.

Valion brändi on toistaiseksi ollut siihen riittävän vahva jalostetuimmissa tuotteissa, mutta perusmaidossa Valion osuus on pudonnut jo alle 20 prosentin – myös kiitos kilpailuviranomaisen linjausten.

Joidenkin valmistajien tuotemerkin vetovoima taas ei riitä valloittamaan kuluttajia. Heille pääsy kaupan merkin tuottajaksi voi olla merkittävä tie kasvuun. Esimerkiksi luomuruuan tekijät kokevat, että kaupan merkit ovat edistäneet heidän toimintaansa. Luomumyynti kasvaa nimenomaan kaupan merkeissä.

Moni haluaisi edistää omia brändejään, mutta kokee, että kaupan merkeistä on taisteltava. Muuten liiketoiminta karkaa. Luken mukaan moni kokee, että heidän on pakko tehdä kaupan merkkejä – myös säilyttääkseen omilla tuotteillaan tilan marketeissa. ”Valmistajien ykkössyy tehdä kaupan omia tuotteita on suhteiden ylläpito”, Liu tiivisti.

Erityisen ikävänä valmistajat kokevat sen, että kauppa kopioi tuotteen ja kilpailuttaa sen valmistajilla oman reseptinsä mukaisesti. ”Se ei ole laitonta, eikä sitä virallisesti kutsuta kopioimiseksi, mutta on fakta, että valmistajia vaaditaan tekemään niin”, Liu toteaa. Tämä vähentää tuotekehitysintoa.

Kaupan merkki myös lisää kaupan tietoa markkinoista. Valmistaja joutuu toimimaan sumussa, kun tieto jää kaupalle.

Harva valmistaja lähtee kuitenkaan valittamaan, koska elämä on opettanut, että valittajalla voi olla karu kohtalo.

Tuottajien kannalta kaupan merkkien vahvistuminen on huolestuttavaa. Tämä johtuu tuottajien heikosta asemasta ruokaketjussa. ”Alkutuottajat ovat kaikkein haavoittuvaisimpia. Heillä ei ole käytännössä mitään ääntä. He saavat mitä saavat”, Liu sanoo. Tämän takia tuottajien on pidettävä tiukasti yhtä ja taisteleva asemansa ja kotimaisen ruuan arvostuksen puolesta.

Kaupan merkki vahvistaa kaupan ylivoimaa.

Joukkoliikenne taattava

Kasvanut kilpailu joukkoliikenteessä on alentanut kaukoliikenteen lipunhintoja busseissa ja junissa sekä paikoin jopa lisännyt reittitarjontaa.

Sen sijaan maaseudun linja-autojen paikalliskenne on vaikeuksissa kautta koko maan.

Pohjolan Matkan toimitusjohtajan Johanna Lehtosen mukaan erityisen tiukkaa on Pohjois-Pohjanmaalla ja Itä-Suomessa, missä edes peruspalvelutasoa ei enää pystytä turvaamaan. Liikennöintisopimuksia on jouduttu purkamaan kesken kauden rahapulan takia. (MT 15.6.).

Rahapula ei ole helpottamassa, sillä hallitus aikoo leikata joukkoliikenteestä yhteensä 15 miljoonaa euroa kuluvalla hallituskaudella.

Linja-autoliitossa vaaditaan leikkausten teossa tasapuolisuutta eri liikennemuotojen välillä. Liitossa katsotaan, että tähän mennessä vain linja-autoliikenne on joutunut maksumieheksi.

Myönteisenä asiana linja-autoalalla pidetään hallituksen kaavailuja lisätä palvelusetelien käyttöä joukkoliikenteessä.

Lehtonen uskoo, että palveluseteliuudistuksen avulla haja-asutusalueiden bussipalveluiden säilyminen voitaisiin turvata ainakin nykyistä paremmin.

Palvelusetelien avulla joukkoliikenne saattaisi palata myös sellaisille alueille, mistä se on aiemmin kadonnut. Jos säännöllinen bussiliikenne on jouduttu lopettamaan, seteli voisi houkutella yrittäjiä tarjoamaan kevyttä kalustoa linjaliikenteen sijaan.

Kaikilla maaseudulla asuvilla ei ole käytössään omaa autoa. Siksi joukkoliikenteen turvaaminen on yhä tärkeämpää, kun peruspalvelut keskittyvät kirkonkyliin ja muihin taajamiin.

YLIÖ

Opas tarjoaa tietoa turvallisesta karjanhoidosta

Työtapaturmien määrä on viime vuosina laskenut maatalousyrittäjien määrään suhteutettuna, mutta silti maatalous on edelleen yksi vaarallisimmista työaloista Suomessa. Vuonna 2012 maatalousyrittäjille sattui 5 008 tapaturmaa sataatuhatta vakuutettua kohti, kun vastaava lukema palkansaajilla oli yli puolet pienempi, 2 013.

Työkuolemia puolestaan tapahtui maatalousyrittäjillä 9,4 sataatuhatta vakuutettua kohti ja palkansaajilla vain 1,5. Yksikin työkuolema on liikaa, puhumattakaan seitsemästä vuonna 2012 kuolemaan johtaneesta maatalousyrittäjän työtapaturmasta.

On vain vähän ammatteja, joissa käytetään yhtä monia koneita ja laitteita, yhtä vaihtelevissa olosuhteissa kuin maataloudessa. Toisinaan maatilan töissä puurtaa ikääntynyt henkilö, ja väliin koneen ohjaimissa on viljelijäperheen nuorison edustaja. Korjuukauden kiireet, vaihtelevat sääolosuhteet, yllättävästi käyttäytyvät kotieläimet sekä mahdollisesti yksin tai väsyneenä työskentely luovat töiden tekemiselle omat haasteensa.

Käytännönläheisiä ohjeita

Miltei puolet kaikista maatalousyrittäjien työtapaturmista viime vuosina on sattunut karjanhoitotöiden aikana.

Erilaisista julkaisuista ja internetistä löytyy paljon turvallisuustietoa, mutta ongelmana on ohjeiden hajanaisuus. Luonnonvarakeskus (Luke) on äskettäin julkaissut käytännönläheisen oppaan, jonka ideana on ollut koota yksien kansien väliin tietopaketti turvalliseen karjanhoitoon.

Opas on kirjoitettu viljelijöille tai maatalousyrittäjille, mutta myös maatalouden parissa toimivien neuvojien, kouluttajien ja työterveyshuollossa työskentelevien avuksi.

Monia kuormitustekijöitä

Karjanhoitajan kannattaa olla erityisen varuillaan, kun eläin on kiimassa, tuntee kipua, sairastaa, pelkää, on loukkaantunut tai erotettu ryhmästään. Myös juuri syntynyttä jälkeläistään suojeleva eläin voi yllättää ja hyökätä. Ryhmän ylempiarvoisempaa yksilöä väistävä eläin voi töytäistä pienemmän esteen eli hoitajan tieltään. Tällaisissa tapauksissa eläinryhmän yksilöiden tuntemus auttaa ennakoimaan niiden käyttäytymistä. Eläinten joukossa liikkuvalla hoitajalla kannattaa olla aina jotain ”kättä pidempää” mukanaan itsepuolustusta varten.

Varo erityisesti putoamisia ja liukastumisia. Jo muutamasta metristä putoaminen voi aiheuttaa vamman tai pitkäaikaisen vaivan. Kumiremmeillä kiinnitettävät liukuesteet talvijalkineisiin, kävely- tai suksensauvan nappaaminen liukkaan kelin turvaksi ovat halpoja toimenpiteitä estää liukastuminen. Kunnon työjalkineet, kulkuväylien karheudesta huolehtiminen ja mahdollisten väliaineiden siivoaminen pois kulkuväylältä estävät myös tehokkaasti liukastumisia.

Miltei puolet kaikista maatalousyrittäjien työtapaturmista viime vuosina on sattunut karjanhoitotöiden aikana.

Koneiden ja laitteiden säännöllinen kunnossapito ehkäisee tapaturmia. Kun koneet toimivat käyttökauden aikana häiriöittä, työ sujuu turvallisesti ilman keskeytyksiä. Koneiden säätämisen, tukkeuman poiston tai puhdistamisen aikana kannattaa olla erityisen varuillaan. Automatisoidun laitteiston odottamaton käynnistyminen on usein tapaturman aiheuttaja: muista siis aina kytkeä virta pois ennen huoltotoimenpiteitä.

Älä koskaan poista koneen turvajärjestelmiä, suojuksia tai jätä niitä käyttämättä. Pahimmat traktoriturmat sattuvat hytittömillä ja turvakaarettomilla traktoreilla, kun ne syystä tai toisesta pyörähtävät nopeasti ympäri.

Suljetuissa tiloissa, kuten karjatilan säiliöissä, siiloissa tai tankeissa työskentelyä varten oppaasta löytyvät erityiset turvallisuusohjeet. Siisteys ja järjestys edistävät turvallisuutta kaikessa työssä, eivät vähiten maatilalla.

Fysikaalisista kuormitustekijöistä ovat mukana ilmanvaihdon merkitys, melu, sähköturvallisuus sekä työ kuumissa ja kylmissä lämpötiloissa. Fyysisistä kuormitustekijöistä oppaassa käsitellään haitallista kuormittumista ruumiillisessa työssä.

Kotieläintilan kemikaaliturvallisuutta, zoonooseja eli tartuntatauteja, jotka voivat siirtyä eläimistä ihmiseen sekä työhyvinvointia käsittelevät omat tekstikokonaisuudet. Oppaan päättävät ohjeet raskausajan riskeistä maataloudessa, lasten ja nuorten turvallisuuden vaalimisesta, henkilönsuojaimista, työvaatteista sekä hätäensiavusta. Oppaaseen on koottu ohjeita ja määräyksiä myös kotieläintilan työntekijän turvallisuuden huolehtimisesta.

Ennakoi, varaudu ja välitä

Kehitä itsellesi turvallisuutta arvioiva katse. Ennakointi, välittäminen ja turvallisuuden huomioon ottava ajattelutapa arjessa edesauttavat työympäristön turvallisuutta.

Tehokkain toimenpide työturvallisuuden vaalimisessa on altistavan, vaarallisen aineen tai työvaiheen poistaminen. Lisäksi voidaan käyttää apuna teknisiä laitteita, kuten esimerkiksi kuormainta taakan siirtämisessä tai henkilönosturia korkealla työskentelyn aikana. Vasta kolmantena toimenpiteenä on vaaralta suojautuminen käyttämällä esimerkiksi hengityksensuojainta pölyisessä työympäristössä.

Työhyvinvoinnista huolehtiminen omia voimavaroja vaalimalla ja kohtuullisella työkuormituksella luovat edellytykset myös sille, että jaksat ylläpitää työturvallisuutta arjessa. Perehdy oppaan ohjeisiin ja opasta myös muita maatilan töissä työskenteleviä, niin ikääntyneitä, nuoria kuin lapsiakin.

Opas turvalliseen karjanhoitoon on saatavilla nettisivulta http://jukuri.luke.fi/handle/10024/486090. Oppaan sisällön osalta on palaute tervetullutta sähköpostiin karjaturva@luke.fi.

Turvallista kotieläinten hoidon arkea!

MARJA KALLIONIEMI
HANNA-RIITTA KYMÄLÄINEN
Kallioniemi työskentelee vanhempana tutkijana Luonnonvarakeskuksessa ja Kymäläinen dosenttina sekä yliopistonlehtorina Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitoksella

TOIVANEN

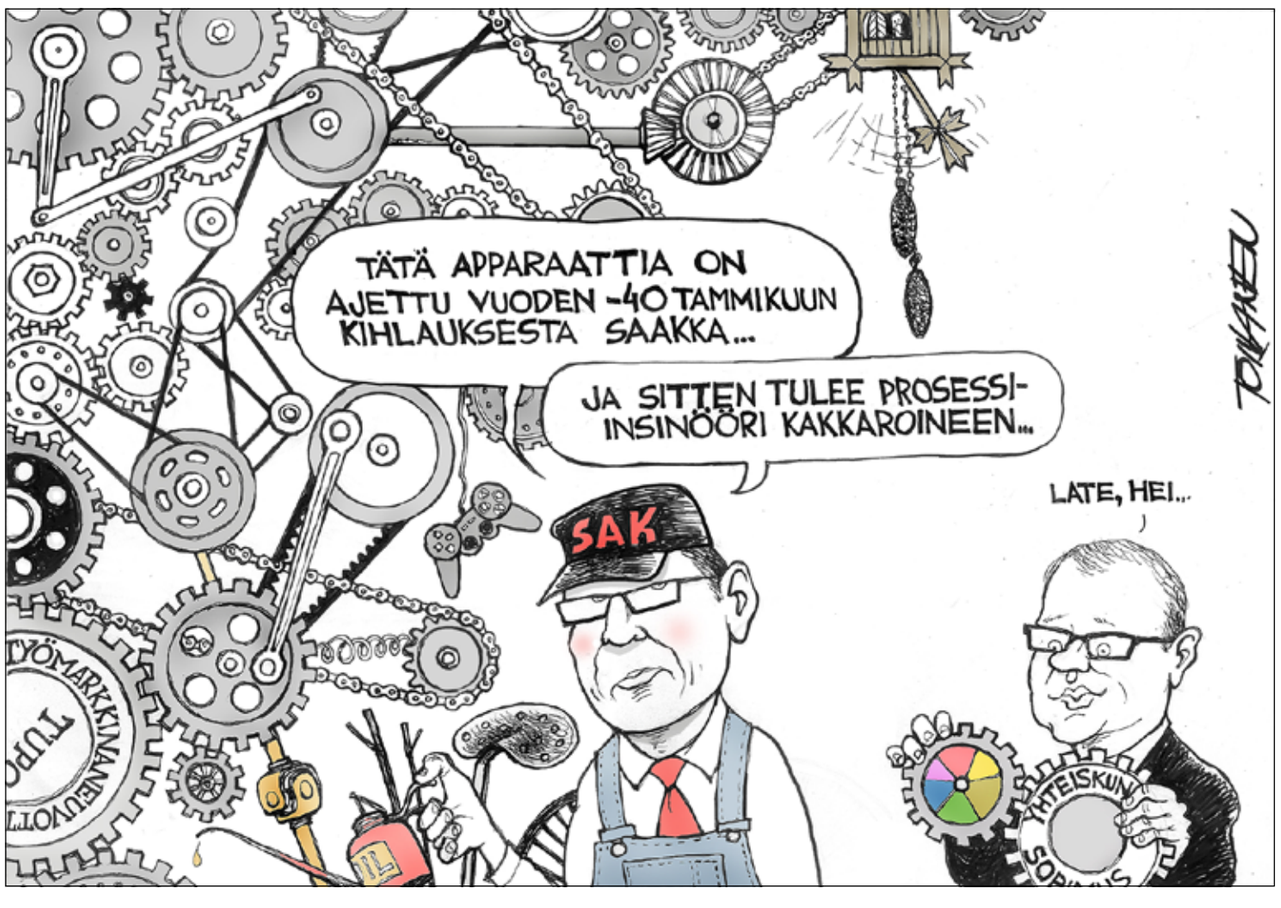

JUKKA.KOIVULA@MAASEUDUNTULEVAISUUS.FI

Talousoppeja Ruotsista ja Virosta

Viime vuodet ovat olleet synkkää aikaa Suomen taloudessa. Takavuosina Euroopan talousihmeeksikin ylistetty maa on joutunut nöyrtymään tylyjen tosiasioiden edessä.

Suomessa on eletty vuosikausia hitaan tai olemattoman kasvun aikaa. Valtio velkaantuu, työttömyys kasvaa ja yt-neuvottelut ovat tulleet tutuiksi.

Syitä mahalaskuun on useita. Kansainvälisen finanssikriisin mainingit ovat lyöneet Euroopan ylitse. Globaalin talouden ja tiiviin keskinäisriippuvuuden aikakautena taloudeltaan vientivetoisen Suomen on vaikea nousta jaloilleen, kun koko maanosan talous sakkaa. Myös sulkeutunut itäraja supistaa vientiä tuntuvasti.

Euro sitoo Suomen yhteisvastuisiin kriisimaiden veloista. Lisäksi yhteisvaluutta riistää mahdollisuuden devalvoida.

Suomalainen yhteiskunta on jo pitkään kärsinyt jäykistä, menneisyyteen jumittuneista rakenteista. Perinteiset kansantalouden peruspilarit, metsäteollisuus ja it-ala, ovat tulleet ryminällä alas.

Väestön ikärakenne painottuu ikääntyviin ja huoltosuhde on ongelmallinen. Ongelmia voisi luetella lisääkin.

Muut Pohjoismaat tarjosivat Suomelle hengitysreiän länteen, ja mahdollisuuden kehittyä täysioppiseksi länsimaiseksi demokratiaksi.

jukka.koivula@maaseuduntulevaisuus.fi

Olennaisin kysymys kuitenkin on, miten talous saadaan taas nousuun.

Useat kotimaiset talousviisaat ja bisnesvaikuttajat ovat alkaneet haikailla Viron veroratkaisujen perään. Etelänaapurissa talous nimittäin kasvaa ja elinkeinoelämässä on dynamiikkaa.

Viro on eittämättä ottanut merkittäviä harppauksia eteenpäin. Entisestä sosialistisesta neuvostotasavallasta on kehkeytynyt pieni talousnousukas, jonka talous- ja veropoliittiset ratkaisut ovat lähellä markkinaliberaalin ajattelijan ihanteita.

Pitkittyneessä talousahdingossa painiskelevassa Suomessa on syytä pitää silmät auki sille, mitä lähialueilla tapahtuu.

Suomen ja Viron veromalleja vertailtaessa olisi kuitenkin aina syytä huomioida maiden hyvin erilainen historia.

Sosialismin romahtamisen jälkeen Virossa siirryttiin vauhdilla talouspolitiikan toiseen äärilaitaan, hyvin vapaaseen markkinatalouteen. Virossa on verraten suuret tuloerot ja palkat ovat paikoin hyvin matalalla. Kaikki eivät saa työstään kunnollista toimeentuloa.

Suomesta rakennettiin sotien jälkeen pohjoismainen hyvinvointivaltio, jossa valtiolla on näihin päiviin saakka ollut merkittävä rooli talouden ohjaamisessa ja mahdollisuuksien tasa-arvon turvaamisessa kansalaisilleen.

Yhteiskuntana Ruotsi muistuttaa Suomea huomattavasti enemmän kuin Viro. Ruotsi on kyennyt joustavoittamaan ja päivittämään hyvinvointivaltiorakenteitaan 2010-luvulle huomattavasti Suomea paremmin.

Ruotsi tosin on myös Suomea paljon monipuolisempi kansantalous. Kun talous on terveellä pohjalla, on myös hyvinvointipalveluista huolehtiminen helpompaa.

Kylmän sodan vuosikymmeninä Suomi haki turvaa lännestä nimenomaan Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kautta.

Itänaapurissa leimunnut punainen jättiläinen olisi mieluusti alistanut Suomen vasallivaltiokseen. Taitavalla ulkopolitiikalla Suomen kuitenkin onnistui selviytyä idän ja lännen välissä.

Vielä 1960-luvulla Suomea ei olisi voinut kutsua Pohjoismaaksi siinä mielessä, miten termi nykyään ymmärretään.

Pohjoismaat tarjosivat Suomelle hengitysreiän länteen ja mahdollisuuden kehittyä hiljalleen täysioppiseksi länsimaiseksi demokratiaksi kansandemokratiaksi taantumisen sijaan.

Historiallisesti ajatellen Suomi on Ruotsin pikkuveli ja Viron isoveli. Tosin Viro on, ainakin presidentti Toomas Henrik Ilveksen suulla, pyrkinyt hiljalleen irrottautumaan pohjoisen velipojan varjosta.

Suomessa seurataan edelleen silmä kovana, mitä länsinaapurissa tapahtuu. Suomen EU-jäsenyyden sinetöi aikoinaan Ruotsin liittymispäätös. Samalla tavoin Suomessa harjoitettavaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa peilataan nyt siihen, mitä Ruotsi tekee.

Talouspäätökset ovat aina ideologisia Jokainen vero- ja talouspoliittinen ratkaisu muovaa yhteiskuntaa, jossa elämme päivittäistä elämäämme, työskentelemme ja kasvatamme lapsemme.

Suomessa voidaan ottaa mallia joistakin Viron toimintatavoista, mutta poliittis-historiallisesti läheisempi sukulainen ja vertailukelpoisempi kumppani on edelleen Ruotsi.

LEHTIKATSAUS

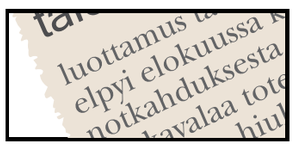

Lähimatkailu kunniaan

Juhannukselta alkanut lomakausi on tilinteon aikaa kotimaisille matkailuyrittäjille. **Karjalainen** muistuttaa, ettei aina tarvitse lähteä merta edemmäs kalaan, kun kotimaakunnassakin on niin paljon nähtävää. *”Erityisen suuret odotukset Pohjois-Karjalan matkailulla on kesäsesongin kynnyksellä nyt, kun venäläisten tavallisesti ryydittämä talvisesonki meni niin kuin meni. Pohjois-Karjalan matkailu on pitkälti kotimaisten turistien varassa.*

Näkemistä ja kokemista on kaiken ikäisille, ja yhä useammassa paikassa on otettu vakavasti se, etteivät kaikki liiku yhtä ketterästi. Erityisryhmien palveleminen on yhä tärkeämpää, sillä vanhenemassa ei ole pelkästään Suomi vaan koko Eurooppa.

Tämä vuosi näkyy Pohjois-Karjalan matkailutilastoissa hienona piikkinä. Ampumahiihtokisat aloittivat tapahtumien vuoden, taakse on juuri jäänyt Itäralli, ja nyt edessä ovat peräjälkeen maatalousnäyttely, rokit sekä Kuninkuusravit.”

Sijoittajien vakuuttelua

Turun Sanomat toivoo, että valtion lisäpanostus Talvivaaraan vakuuttaisi sijoittajat. *”Työ- ja elinkeinoministeriö tietää Audleyn rahoitustilanteesta epäilemättä enemmän kuin voi kertoa. Valtion reilu lisäpanostus on tarkoitettu vakuuttamaan sijoittajia, että mukaan kannattaa lähteä.*

Ministeriöllä on takataskussaan myös varasuunnitelma: kaivostoiminnan hallittu alasajo. Seitsemän vuoden projekti maksaisi valtiolle noin 300 miljoonaa euroa. Se olisi veronmaksajien ja työllisyyden kannalta kallein ja huonoin vaihtoehto.”